

NordGens potatissorter till distribution 2024

NGB 24298 'Metsälä'. Foto: Pawel Chrominski

NGB 3054 Æggeblomme (Danmark)

Beskrivning

Medeltidig lokalsort med ganska låg avkastning. Knölarna är små och runda med djupa ögon och insänkt navel. Skalfärgen är gul och köttet ljusgult-gult. Ljusgroddarna är gröna med svagt rödvioletta fläckar med liten eller ingen behåring. Plantan har många tättsittande klart gröna stjälkar, bladen är grågröna och fint krusiga och behårade. Utbredd blomning med vita blommor. Bär är vanligt förekommande. Mottaglig för kräfta och mycket mottaglig för bladmögel och potatis virus PVY och PLRV, men är mycket motståndskraftig mot rostringar (mop top-virus). Sorten är relativt fastkokande med medelhög torrsbstanshalt, viss

benägenhet för mörk- och sönderkokning. Känd över hela Danmark för sin goda smak och används på Fyn bl.a. till "sukkerbrunede" potatis.

Historia

Okänt ursprung. Kan vara identisk med den tyska lantsorten "Eierkartoffel" införd till Danmark så tidigt som 1860 eller sorten Golden Early, som i Landbrugsordbogen 1879 blev beskriven som en nyare engelsk sort under namnet Tidlig Æggeblomme. Har periodvis varit efterfrågad som kvalitetspotatis, men har annars fram till 1980-talet haft störst betydelse som hemträdgårdssort.

NGB 20401 Løgumkloster (Danmark)

Beskrivning

Løgumkloster är en tidig matpotatissort från Danmark med god smak. Knölen är långoval med medeldjupa till djupa ögon. Skalet är vitt och köttfärgen likaså. Sorten kräver ytterligare karaktärisering på NordGen. En studie med hjälp av genetiska markörer år 2015 visade att den är praktiskt taget identisk med den tidiga amerikanska sorten Early Rose från 1867, som var mycket populär i de nordiska länderna. Formen på knölen liknar Early Rose, medan färgen på skalet och köttet skiljer sig åt. Early Rose har skalet färgat i rosa, och rosa nyanser förekommer också i köttet. Løgumkloster kan således vara en lokal variant av sorten Early Rose som har genomgått färgmutation över tiden. Donatorn påstår

att potatisen är bäst som färskpotatis och att den har en tendens att koka sönder.

Historia

Løgumkloster är en gammal lokal potatissort från södra Danmark. Den har odlats i familjens ägor på ön Als i Sønderjylland i över 100 år. Donatorn berättar att hans mor fick potatisen av sin familj i Løgumkloster-området. Hon började odla den på sin gård på Als och sålde den till privatpersoner och butiksägare i området. Potatisen var mycket populär på grund av sin utmärkta smak och eftersom den var en av de tidigaste potatissorterna i området.

NGB 3070 **Valtti** (Finland)

Pedigree: *Frühnudel x Elsa*

Beskrivning

Valtti är en medelsen och högavkastande finsk hushålls- och storkökspotatis. Blasten är ganska hög, blomningen tämligen riklig. Blomfärgen rödviolett med vita spetsar. Stora, rundovala knölar med medeldjupa ögon med tunt och gult skal. Ljusgult kött. Tämligen låg torrsubstanshalt med fast kött efter kokning och en viss benägenhet för mörkfärgning. Har hög potatissmak och låg glykoalkaloidhalt. Knölarna är mottagliga för rostringar (mop top) och fusariumröta men i övrigt är sorten motståndskraftig mot både potatiskräfta, brunröta och virus Y.

Historia

Sorten var framtagen i Hankkija Växtförädlingsanstalt 1965. Sorten har mest odlats i södra Finland och omfattade ca 2% av den finska potatisarealen i början av 1970-talet.

NGB 31506 **Osmo** (Finland)

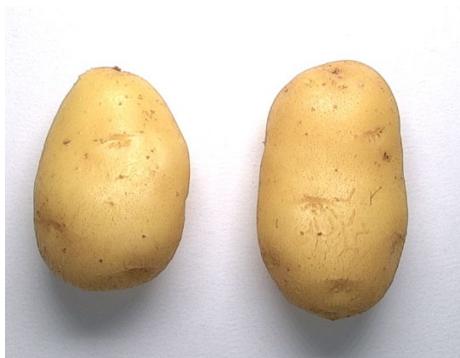
Pedigree: *Jaakko x Gloria*

Beskrivning

Osmo är ganska produktiv, medelsen till sen matpotatissort från Finland. Knölarna är rundovala till ovala med grunda till medeldjupa ögon. Skalet är ljusgult. Köttet är gult, kokar fast men har något mjölig konsistens. Smaken är medelmåttig. Kokt potatis mörknar inte, men kan få lätt missfärgning när den är rå. Plantan är upprätt, medelhög till hög och mörkgrön. Den blommar måttligt med vita blommor och producerar en del bär. Stammar är något tunnare, med lite antocyaninfärgning. Bladen är små till medelstora, skrynkliga, avlånga, med antocyaninfärgad stjälk och bas.

Historia

Sorten var förädlad av Onni Pohjanheimo 1986 och lanserad på marknaden 1991. Sorten togs bort från den finska sortlistan 1997.

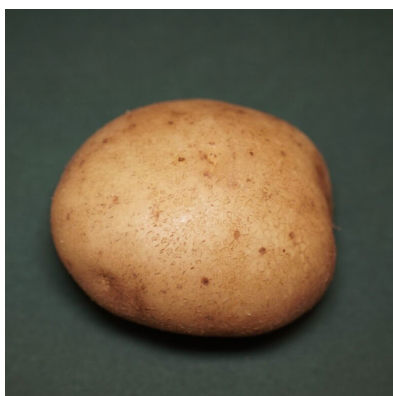

Beskrivning

Metsälä är medeltidig till medelsen lantsort från Finland. Knölar är ovala, lätt platta med grunda ögon. Skalet är vitt och köttet är vitt. Potatisen smakar gott, är mjölig och har tendens för sönderkokning. Koktyp C, passar bra för potatismos. Den lämpar sig inte för tillverkning av chips. Plantor är relativt kompakta, med gröna stjälkar och medelgröna skrynkliga blad som täcker plantan tätt. Sorten blommar måttligt men sätter inga bär. Blommor är vita. Sorten har en viss resistens mot bladmögel på blad och ganska bra resistens mot brunröta.

Historia

Sorten Metsälä donerades till NordGen 2012. Sorten Metsälä är uppkallad efter familjen Metsälä, som odlade potatisen nära staden Hamina i sydöstra Finland. Fru Metsälä fick potatisen av sin mor som bodde i Miehikkälä kommun. Potatisen har varit i familjens ägo sedan 1920-talet. I DNA-fingerprinting, utfört av NordGen, visade det sig att potatisen var unik bland andra sorter från hela den nordiska regionen.

Synonymer: NOR: *Rød potet fra Harstad, Sort fra Ryeng*; SWE: *Björnapotatis, Rundröda, Trindröda*

Beskrivning

Rød Kvæfjord är en norsk lantsort. Det är en halvtidig-halvsen matpotatis med små, runda knölar med mycket djupa ögon och starkt insjunket navelfäste. Normalt är skalfärgen röd med mer blåaktig färg runt ögonen men det finns också varianter med blå skalfärg. Köttfärgen är svagt gul. Knölarna har relativt högt torrsubstansinnehåll och sorten är känd för sin goda matkvalitet. Plantan har gröna blad med starkt

antocyaninfärgade stjälkar. Plantorna blommar rikt med starkt rödvioletta, nästan blåviolett blommor. Sorten är inte motståndskraftig mot potatiskräfta och är känslig för torröta.

Historia

Sorten har uppkommit i Nordnorge, i områdena runt Kvæfjord i Troms, som var ett centrum för potatisodling i Nordnorge. På 1800-talet var Rød Kvæfjord huvudsorten i Troms och i andra nordnorska byar med klimat för potatisodling. Rød Kvæfjord är registrerad som en bevarandesort på den norska officiella sortlistan.

NGB 3394 Prestkvern (Norge)

Pedigree: *Kerrs Pink x Richters Jubel*

Beskrivning

Prestkvern är en medelsen norsk matpotatissort. Knölna är ovala och har mycket bra form. Skal- och köttfärgen är vit. Plantor är höga med kraftiga stjälkar. Blommor är vita. Sorten är motståndskraftig mot potatiskräfta. Den drabbas dock relativt lätt av vanlig skorv och rostringar (mop top) liksom av de vanligaste

virussjukdomarna. Knölna har medelhögt torrsbstansinnehåll, bra matkvalitet och goda kokegenskaper.

Historia

Sorten var framtagen av Institut for plantefag, NLH, 1938. Den odlades under ett antal år speciellt på Østlandet, men fick aldrig någon större omfattning. Den blev utdragen från den norska sortlista 1980.

NGB 3494 Ringerikspotet (Norge)

Beskrivning

Ringerikspotet är en medelsen lantsort från Norge. Potatisen är känd för sin mycket goda matkvalitet och anses vara en delikatesspotatis. Skalfärgen är rosa till röd. Knölna är små, kortovala med djupa ögon. Köttfärgen är gul, ofta med en röd ring av kärldrängar. Knölna har hög torrsbstanshalt. Sorten har stora rödvioletta blommor, med varierande färgintensitet. Ringerikepotatis är inte motståndskraftig mot potatiskräfta och är känslig för potatisbladmögel och virusinfektioner.

Historia

Ringerikspotet är en gammal lantsort med en känd odlingshistoria från cirka 1865. Det är något osäkert var potatisen ursprungligen kom ifrån, men det antas att den kom från botaniska trädgården i Oslo till gården Søndre By i Hole någon gång mitt på 1860-talet av bonden, riksdagsledamoten och borgmästaren Morten Ludvig Sundt. Gården såldes sedan till Jens Aabel som började odla potatisen i större omfattning. Ringerikspotet har sedan dess även gått under namnet Aabler. Sedan 2007 är potatisen en produkt med skyddad geografisk ursprungsbezeichnung med namnet "Ringerikspotet fra Ringerike".

NGB 3019 Rättviks Röd (Sverige)

Synonymer: Fin: *Vanha Punainen*; SWE: *Bönäs, Leksands, Rättviks, Röd Dala, Rödpotatis, Våmhus*

Beskrivning

Rättviks Röd är en medeltidig svensk lantsort. Knölarna är runda med ganska djupa ögon och insänkt naveldel. Skalet är mörkt rött och köttet gult. Plantan är ganska hög och gles. Blomningen är ganska sparsam. Blommor är svagt rödvioletta med stora vita flikar. Rättviks röd är mottaglig mot bladmögel, brunröta och krussjuka men motståndskraftig mot skorv. Den är även motståndskraftig mot både mop top och rattle virus

liksom mot Fusarium. Den har hög torrsbstanshalt och mjölig konsistens men har ganska hög halt av glykoalkaloider. Mörkfärgningen efter kokning är mycket svag. Uppgifter finns att sorten är mycket lämplig vid tunnbrödsbakning.

Historia

Gammal lantsort som antas härstamma från Jonas Alströmer på 1720-talet. Sorten har odlats allmänt, huvudsakligen i Dalarna. Den har under namnet *Vanha Punainen* även odlats i Finland, framför allt i norra Karelen.

NGB 3192 Elsa (Sverige)

Pedigree: *Alpha x SW19149*

Beskrivning

Sorten är en sen matpotatis. Knölarna är ovala, släta med grunda ögon och grund navel. Skalet är gult, ganska ofta med rödviolett anstrykning i kronändan. Köttfärgen är ljusgul, ofta något flammig. Ljusgrodden är rödviolett, något hårig. Plantan har ett kraftigt växtsätt, ganska hög med tjocka stjälkar. Färgen är relativt ljusgrön med grådammigt utseende. Blomningen är riklig med vita kronblad. I knappläget syns ofta de gula ståndarna. Riklig bäransättning. Sorten är kräftimmun och har ganska god motståndskraft mot bladmögel och brunröta samt mot

krussjuka, vanlig skorv och Phoma. Sortens svaghet är dess mottaglighet för rostringar (mop top och rattle). Sorten har god kokkvalitet. Konsistensen är fast med mycket liten mörkfärgning.

Historia

Framtagen vid Sveriges Utsädesförening, 1948. Har odlats rätt allmänt och odlas fortfarande i liten omfattning i sydöstra Sverige. Ströks från sortlistan 1975, i många tycke allt för tidigt, då Elsa har både goda kvalitets- och resistensegenskaper. Sorten odlades på dispens som utsäde i många år efter strykningen från sortlistan.

Beskrivning

Karatspotatis är en gammal potatissort som odlats i Norrbotten i Sverige sedan 1800-talet. Den är en mjölig sort med en god smak, som påminner om Mandel. Knölar har en oval form och grunda ögon. Skalet är gult med röda ögon. Köttet är ljusgult. Karatspotatis är en ny sort i NordGens samling. Materialet har nyligen virusrensats och införts i in vitro-samlingen. För närvarande jämförs sortens DNA med sorter som finns i de nordiska samlingarna och i den tyska genbanken IPK-Gatersleben för att fastställa om sorten inte är identisk eller mycket nära besläktad med någon annan sort. Sen kommer en karaktärisering och utvärdering av sortens egenskaper att göras.

Historia

Karatspotatis donerades till NordGen av Göteborgs trädgårdar AB, där den kom från makarna Anna Lisa och Sune, som bodde i Karats cirka 5 mil väster om Jokkmokk. Sune fick potatisen från sin mormor, som hävdade att potatisen hade odlats i familjen så länge hon kunde minnas. Således har potatisen odlats i familjen från slutet av 1800-talet till 2010-talet. Sune ansåg att potatisen är mycket god, liknande i smak som Mandel. Sunne var 70 år gammal, och började fundera på att sluta odla potatis. Han ville att någon annan skulle ta hand om Karatspotatisen, så att den kunde fortsätta att leva vidare.

